

Вінницький національний технічний університет  
Факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії  
Кафедра безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки

## **ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЗДОБУВАЧІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ**

Вибірковий освітній компонент

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Спеціальність А5 **Професійна освіта**

Освітня програма **Професійна освіта**

Викладачі: д.пед.н., проф.. Кобилянський О.В., д.пед.н., проф. Дембіцька С.В.

Мова викладання: українська

Кредитів ЕКТС – 3

Лекцій – **16 год.**

Практичних – **16 год.**

Самостійна робота – 58 год.

Вид контролю: **диференційований залік**

### **Мета та завдання навчальної дисципліни**

**Мета** вивчення дисципліни полягає у формуванні в здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти системних знань про теоретико-методологічні засади психолого-педагогічного супроводу здобувачів з особливими освітніми потребами в закладах вищої (професійної) освіти, формуванні умінь проектувати індивідуальну програму супроводу та інклюзивне освітнє середовище, а також розвитку готовності до реалізації інклюзивних підходів у власній науково-педагогічній діяльності.

**Завдання** дисципліни:

1) розкрити сутність, принципи та нормативно-правові засади інклюзивного навчання здобувачів з особливими освітніми потребами у закладах вищої (професійної) освіти;

2) ознайомити здобувачів із класифікацією нозологій та особливостями психофізичного розвитку здобувачів з особливими освітніми потребами;

3) сформувати уміння проектувати індивідуальну програму психолого-педагогічного супроводу здобувача з особливими освітніми потребами;

4) навчити застосовувати технології універсального дизайну навчання (Universal Design for Learning) та розумного пристосування в освітньому процесі;

5) сформувати навички організації командної взаємодії (викладач, асистент, психолог, соціальний працівник) у супроводі здобувачів з особливими освітніми потребами;

6) розвинути здатність оцінювати ефективність психолого-педагогічного супроводу та адаптувати освітній процес до індивідуальних потреб здобувачів.

**Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач в результаті вивчення дисципліни**

**ЗК5.** Здатність діяти на основі системного наукового світогляду, професійної етики, загального культурного кругозору.

**СК3.** Здатність реалізовувати науково-педагогічну діяльність та управління освітнім процесом у сфері професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, а також підготовки відповідних педагогічних кадрів для неї на основі сучасних наукових підходів.

**СК6.** Здатність моделювати, реалізовувати й оцінювати освітній процес; готовність складати програми додаткової професійної освіти відповідно до запитів роботодавців.

**СК7.** Здатність до організації роботи дослідницької групи (команди) в галузі професійної освіти.

**ІК.** Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, а також підготовки відповідних педагогічних кадрів для неї в умовах професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

#### **Програмні результати навчання**

**РН6.** Інтегрувати передові концептуальні та методологічні підходи з науково-дидактичних, виховних, адаптивних та інших основ професійної, фахової передвищої та вищої освіти, а також підготовки відповідних педагогічних кадрів для неї.

**РН8.** Організовувати та здійснювати освітній процес у закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти на сучасних наукових засадах та прогнозувати результати впливу власного дослідження на покращення його якості.

**РН9.** Володіти методами і методиками діагностики стану компетентності (навченості, вихованості, ціннісної позиції) учнів, студентів; методами й методиками моніторингу якості знань учнів, студентів для аналізу навчального процесу, його корекції та зміни.

**РН10.** Застосовувати індивідуальні й групові прийоми прийняття конструктивних управлінських рішень щодо організації та управління колективною творчою діяльністю в закладі освіти, враховуючи вітчизняний і зарубіжний досвід.

## Тематика

### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

#### **Теоретико-методологічні засади психолого-педагогічного супроводу здобувачів з особливими освітніми потребами**

**Тема 1. Інклюзивна освіта: сутність, принципи, нормативно-правові засади.** Поняття «особливі освітні потреби», «інклюзивне навчання», «розумне пристосування». Законодавство України та міжнародні документи (Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю) щодо інклюзивної освіти.

**Тема 2. Класифікація нозологій та особливості психофізичного розвитку здобувачів з особливими освітніми потребами.** Порушення зору, слуху, опорно-рухового апарату, мовлення, інтелектуального розвитку, розлади аутистичного спектра. Специфіка навчальної діяльності здобувачів різних нозологічних груп.

**Тема 3. Психологічні особливості здобувачів з особливими освітніми потребами у закладі вищої освіти.** Адаптація до освітнього середовища, специфіка мотивації, самооцінки, комунікації. Психологічні бар'єри та ресурси здобувачів з особливими освітніми потребами.

**Тема 4. Модель психолого-педагогічного супроводу здобувачів з особливими освітніми потребами у закладі вищої освіти.** Структура, суб'єкти, етапи супроводу. Індивідуальна програма розвитку (супроводу) здобувача з особливими освітніми потребами.

**Тема 5. Універсальний дизайн навчання (Universal Design for Learning) в освітньому процесі закладу вищої освіти.** Принципи UDL: множинні засоби представлення, дії та вираження, залучення. Адаптація навчальних матеріалів і методів викладання.

**Тема 6. Технології розумного пристосування (reasonable accommodation) в освітньому процесі.** Адаптація форм контролю, розкладу, освітнього середовища. Асистивні технології та технічні засоби навчання.

### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

#### **Технології організації психолого-педагогічного супроводу та міждисциплінарної взаємодії**

**Тема 7. Командна взаємодія фахівців у супроводі здобувачів з особливими освітніми потребами.** Роль асистента викладача (помічника), практичного психолога, соціального педагога, координатора з питань інклюзії. Міждисциплінарна команда психолого-педагогічного супроводу.

**Тема 8. Психологічне консультування та підтримка здобувачів з особливими освітніми потребами.** Методи індивідуального консультування, групова підтримка, тренінгові технології для здобувачів з особливими освітніми потребами.

**Тема 9. Технології інклюзивного навчання в аудиторній та дистанційній формах.** Адаптація лекційних, практичних занять, дистанційних курсів для здобувачів з різними нозологіями.

**Тема 10. Формування інклюзивної культури академічної спільноти.** Подолання стигматизації та упереджень, розвиток толерантності серед учасників освітнього процесу.

**Тема 11. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів з особливими освітніми потребами.** Адаптація форм і критеріїв оцінювання, індивідуалізація контрольних заходів.

**Тема 12. Моніторинг та оцінювання ефективності психолого-педагогічного супроводу.** Критерії ефективності супроводу, зворотний зв'язок від здобувачів з особливими освітніми потребами, коригування індивідуальної програми супроводу.

### Теми лекційних занять

| № з/п                                                                                                                                   | Назви змістових модулів і тем                                                                                        | Кількість годин |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| <i>Модуль 1</i>                                                                                                                         |                                                                                                                      |                 |
| <i>Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади психолого-педагогічного супроводу здобувачів з особливими освітніми потребами</i> |                                                                                                                      |                 |
| 1                                                                                                                                       | Тема 1. Інклюзивна освіта: сутність, принципи, нормативно-правові засади.                                            | 1               |
| 2                                                                                                                                       | Тема 2. Класифікація нозологій та особливості психофізичного розвитку здобувачів з особливими освітніми потребами.   | 2               |
| 3                                                                                                                                       | Тема 3. Психологічні особливості здобувачів з особливими освітніми потребами у закладі вищої освіти.                 | 1               |
| 4                                                                                                                                       | Тема 4. Модель психолого-педагогічного супроводу здобувачів з особливими освітніми потребами у закладі вищої освіти. | 1               |
| 5                                                                                                                                       | Тема 5. Універсальний дизайн навчання (Universal Design for Learning) в освітньому процесі закладу вищої освіти.     | 2               |
| 6                                                                                                                                       | Тема 6. Технології розумного пристосування в освітньому процесі.                                                     | 1               |
| <i>Модуль 2</i>                                                                                                                         |                                                                                                                      |                 |
| <i>Змістовий модуль 2. Технології організації психолого-педагогічного супроводу та міждисциплінарної взаємодії</i>                      |                                                                                                                      |                 |
| 7                                                                                                                                       | Тема 7. Командна взаємодія фахівців у супроводі здобувачів з особливими освітніми потребами.                         | 1               |
| 8                                                                                                                                       | Тема 8. Психологічне консультування та підтримка здобувачів з особливими освітніми потребами.                        | 2               |
| 9                                                                                                                                       | Тема 9. Технології інклюзивного навчання в аудиторній та дистанційній формах.                                        | 1               |
| 10                                                                                                                                      | Тема 10. Формування інклюзивної культури академічної спільноти.                                                      | 1               |
| 11                                                                                                                                      | Тема 11. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів з особливими освітніми потребами.                                | 2               |
| 12                                                                                                                                      | Тема 12. Моніторинг та оцінювання ефективності психолого-педагогічного супроводу.                                    | 1               |
|                                                                                                                                         | <i>Усього годин</i>                                                                                                  | 16              |

### Теми практичних занять

| № з/п | Назва теми                                                                                                      | К-ть год.<br>(денна ф.н.) |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| 1     | Розробка індивідуальної програми психолого-педагогічного супроводу здобувача з умовною нозологією (кейс-стаді). | 2                         |
| 2     | Аналіз нормативних документів закладу вищої освіти щодо організації інклюзивного навчання.                      | 2                         |
| 3     | Адаптація навчального матеріалу (лекції/презентації) відповідно до принципів UDL.                               | 2                         |
| 4     | Розробка переліку заходів розумного пристосування для здобувача з обраною нозологією.                           | 2                         |
| 5     | Проектування взаємодії міждисциплінарної команди супроводу (рольова гра).                                       | 2                         |
| 6     | Розробка сценарію психологічної підтримки (консультації) здобувача з особливими освітніми потребами.            | 2                         |
| 7     | Адаптація завдання для контролю знань з урахуванням особливих освітніх потреб здобувача.                        | 2                         |
| 8     | Розробка критеріїв оцінювання ефективності психолого-педагогічного супроводу.                                   | 2                         |
|       | Усього годин                                                                                                    | 16                        |

### Самостійна робота

| № з/п | Назва теми                                                                                                                              | К-ть год.<br>(денна ф.н.) |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| 1.    | Самостійне опрацювання тем теоретичного матеріалу:                                                                                      |                           |
| 1.1   | Інклюзивна освіта: сутність і засади. Опрацювати ключові положення Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю щодо освіти.             | 2                         |
| 1.2   | Класифікація нозологій. Скласти порівняльну таблицю особливостей навчальної діяльності здобувачів різних нозологічних груп.             | 2                         |
| 1.3   | Психологічні особливості здобувачів з ООП. Проаналізувати чинники успішної адаптації здобувача з особливими освітніми потребами до ЗВО. | 2                         |
| 1.4   | Модель психолого-педагогічного супроводу. Розробити структуру індивідуальної програми супроводу здобувача з ООП.                        | 2                         |
| 1.5   | Універсальний дизайн навчання. Адаптувати фрагмент навчального матеріалу відповідно до принципів UDL.                                   | 2                         |
| 1.6   | Розумне пристосування. Скласти перелік асистивних технологій для здобувачів з різними нозологіями.                                      | 2                         |
| 1.7   | Командна взаємодія фахівців супроводу. Описати функції кожного учасника міждисциплінарної команди.                                      | 2                         |
| 1.8   | Психологічне консультування. Розробити план однієї консультативної сесії для здобувача з ООП.                                           | 2                         |
| 1.9   | Інклюзивне навчання в дистанційній формі. Проаналізувати доступність однієї LMS-платформи для здобувачів з порушеннями зору/слуху.      | 2                         |
| 1.10  | Інклюзивна культура академічної спільноти. Підготувати план заходу з подолання стигматизації серед студентства.                         | 2                         |
| 1.11  | Оцінювання навчальних досягнень здобувачів з ООП. Розробити адаптований варіант контрольного завдання.                                  | 2                         |
| 1.12  | Моніторинг ефективності супроводу. Визначити критерії та показники                                                                      | 2                         |

|   |                                                    |    |
|---|----------------------------------------------------|----|
|   | ефективності психолого-педагогічного супроводу.    |    |
| 2 | Опрацювання лекційного матеріалу                   | 8  |
| 3 | Підготовка до практичних занять                    | 14 |
| 4 | Підготовка до модульного контролю (два колоквиуми) | 6  |
| 5 | Підготовка до складання диференційного заліку      | 6  |
|   | Усього годин                                       | 58 |

### **10. Індивідуальні завдання:**

Індивідуальні завдання можуть видаватися викладачем у вигляді виконання індивідуальних науково-дослідних робіт (підготовка доповідей на щорічну науково-теоретичну конференцію викладачів, співробітників та аспірантів ВНТУ та інші науково-технічні конференції та семінари, підготовка наукових публікацій) за згодою здобувача.

Кожен аспірант виконує індивідуальне завдання за однією із тем:

1. Розробка індивідуальної програми психолого-педагогічного супроводу здобувача з обраною нозологією.

2. Проєктування інклюзивного освітнього середовища кафедри (факультету) на засадах універсального дизайну.

3. Розробка методичних рекомендацій викладачам щодо роботи зі здобувачами з особливими освітніми потребами.

4. Аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти.

5. Розробка комплексу асистивних технологій та засобів навчання для здобувача з обраною нозологією.

6. Проєктування системи міждисциплінарної командної взаємодії супроводу здобувачів з ООП на кафедрі.

7. Розробка адаптованих засобів контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів з ООП.

8. Розробка програми заходів з формування інклюзивної культури академічної спільноти.

9. Розробка критеріїв і показників моніторингу ефективності психолого-педагогічного супроводу.

### **Методи навчання**

Опанування курсу передбачає застосування репродуктивних, пояснювально-ілюстративних, проблемно-пошукових, аналітичних та творчих методів навчання.

Методи навчання:

– традиційні методи: словесні (лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія), наочні (презентація, демонстрація, спостереження), практичні (ділова та рольова ігри, моделювання педагогічних ситуацій, вправи);

– інтерактивні методи («мозковий штурм», «мікрофон», кейсметод). Методи СРС: написання есе, робота з електронною бібліотекою, вправи, самостійна

робота студентів з різними джерелами інформації ( нормативні документи, підручники, науково-методичні статті)

– дистанційні методи навчання: метод індивідуалізованого навчання, навчання з освітніми ресурсами (освітня платформа Google Classroom), телекомунікаційні методи (Zoom-конференції, зустрічі у Google Meet, робота у Telegram, робота у Viber-групах).

### **Методи контролю**

Поточний контроль здійснюється у формі фронтального, індивідуального чи комбінованого контролю знань здобувачів під час лекційного заняття, тестування, колоквіуму. Під час підсумкового контролю враховуються результати здачі всіх видів навчальної роботи згідно із структурою кредитів. Підсумковий контроль знань здійснюється в кінці опанування освітнього компоненту шляхом додавання загальної кількості балів, отриманих під час навчання, або шляхом проведення диф.заліку. Оцінювання рівня виконання індивідуальної роботи робиться на основі перевірки змісту роботи та її захисту.

### **Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти**

Оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів з окремих видів роботи та в цілому за модулями (в балах):

| Вид роботи                                 | Модуль 1 | Модуль 2 | Разом |
|--------------------------------------------|----------|----------|-------|
| 1. Підготовка до практичних занять         | 15       | 15       | 30    |
| 2. Самостійна робота                       | 10       | 10       | 20    |
| 3. Колоквіуми                              | 15       | 15       | 30    |
| 4. Індивідуальні науково-дослідні завдання | 10       | 10       | 20    |
| Всього за модуль                           | 50       | 50       | 100   |

### **Шкала оцінювання: ECTS**

| Сума балів за всі види навчальної діяльності | Оцінка ECTS                                            |
|----------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| 90 – 100                                     | <b>A</b>                                               |
| 82-89                                        | <b>B</b>                                               |
| 75-81                                        | <b>C</b>                                               |
| 64-74                                        | <b>D</b>                                               |
| 60-63                                        | <b>E</b>                                               |
| 35-59                                        | <b>FX</b> з можливістю повторного складання            |
| 0-34                                         | <b>F</b> з обов'язковим повторним вивченням дисципліни |

## Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів

| Рівень компетентності                | За шкалою ЕКТС                                             | Критерії оцінювання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------|------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| IV<br>Високий<br>(творчий)           | A                                                          | Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин; виявлено глибокі знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, сформовано необхідні практичні навички вирішувати професійні завдання щодо сучасних педагогічних технологій у закладах вищої освіти; усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального. |
| III<br>Достатній<br>(конструктивний) | B                                                          | Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин; сформовано вміння викладати основні ідеї щодо сучасних педагогічних технологій у закладах вищої освіти. Необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального.                                  |
|                                      | C                                                          | Програмні результати досягнуті повністю. Теоретичний зміст курсу освоєний цілком, без прогалин. Вміння викладати базові ідеї щодо сучасних педагогічних технологій у закладах вищої освіти, а також практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо; усі передбачені програмою навчання завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками.                               |
| II<br>Середній<br>(репродуктивний)   | D                                                          | Програмні результати досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, але прогалини не носять істотного характеру, виявлено знання та розуміння основних положень щодо сучасних педагогічних технологій у закладах вищої освіти; необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.                                    |
|                                      | E                                                          | Програмні результати досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання завдань не виконано або якість виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального.                                                                                                                                                                                                                   |
| I<br>Низький                         | FX<br>з<br>можливістю<br>повторного<br>складання           | Програмні результати не досягнуті. Теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)                                      |
|                                      | F<br>обов'язкови<br>м повторним<br>вивченням<br>дисципліни | Програмні результати не досягнуті. Теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значущого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом)                                                                                                                      |

## Критерії оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів за видами робіт

| Рівень компетентності                | За шкалою ЕКТС | Критерії оцінювання                                                                                                                                                                  |                                                                                                                             |                                            |                                                                                                                             |
|--------------------------------------|----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                      |                | Підготовка до практичних занять                                                                                                                                                      | Самостійна робота                                                                                                           | Колоквіум (тести)                          | Індивідуальні науково-дослідні завдання                                                                                     |
| IV<br>Високий<br>(творчий)           | A              | 13,5–15 б.: здобувач повністю розкрив суть питання, надав правильне теоретичне тлумачення, продемонстрував творчий підхід до аналізу педагогічної творчості й майстерності викладача | 9–10 б.: здобувач повністю розкрив суть питання, надав правильне теоретичне тлумачення визначень та категорій               | 13,5-15б: 90–100% правильних відповідей    | 9–10 б.: здобувач повністю розкрив суть питання, надав правильне теоретичне тлумачення визначень та категорій               |
| III<br>Достатній<br>(конструктивний) | B              | 12,3–13,4 б.: здобувач розкрив суть питання, але у відповіді допущені деякі несуттєві помилки, відсутнє обґрунтування окремих положень                                               | 8,2–8,9 б.: розкрив суть питання, але у відповіді допущені деякі несуттєві помилки, відсутнє обґрунтування окремих положень | 12,3-13,4 б.: 82–89% правильних відповідей | 8,2–8,9 б.: розкрив суть питання, але у відповіді допущені деякі несуттєві помилки, відсутнє обґрунтування окремих положень |
|                                      | C              | 11,3–12,2 б.: розкрив суть питання, але у відповіді допущені неправильні обґрунтування окремих положень                                                                              | 7,5–8,1 б.: розкрив суть питання, але у відповіді допущені неправильні обґрунтування окремих положень                       | 11,3-12,2 б.: 75–81% правильних відповідей | 7,5–8,1 б.: розкрив суть питання, але у відповіді допущені неправильні обґрунтування окремих положень                       |
| II<br>Середній<br>(репродуктивний)   | D              | 9,6–11,1 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань                                                                                                       | 6,4–7,4 б.: не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань                                                        | 9,6-11,2 б.: 64–74% правильних відповідей  | 6,4–7,4 б.: не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань                                                        |
|                                      | E              | 8,6–9,5 б.: здобувач не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань, хоча і з деякими відхиленнями                                                                         | 5,5–6,3 б.: не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань, хоча і з деякими відхиленнями                         | 9-9,5 б.: 60–63% правильних відповідей     | 5,5–6,3 б.: не розкрив питання, але брав участь в обговоренні питань, хоча і з деякими відхиленнями                         |
| I<br>Низький                         | FX, F          | 0 б.: за повну відсутність відповіді                                                                                                                                                 | 0 б.: за повну відсутність відповіді                                                                                        | 0-8,9 б: 0–59% правильних відповідей       | 0 б.: за повну відсутність відповіді                                                                                        |

### Академічні права та обов'язки учасників освітнього процесу

Здобувачі та викладачі ВНТУ повинні дотримуватися норм забезпечення честі, гідності, взаємної поваги і довіри, рівноправності та толерантності усіх учасників освітнього процесу шляхом дотримання принципів академічної доброчесності, викладених у «Положенні про академічну доброчесність у ВНТУ».

З метою запобігання та виявлення плагіату у навчальних роботах, розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування, дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань та активізація самостійності й індивідуальності при

створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування слід дотримуватись норм **«Положення про запобігання академічному плагіату та порядок його виявлення у навчальних, наукових, кваліфікаційних та науково-методичних роботах у ВНТУ»**.

З метою визнання результатів навчання здобутих під час неформальної та/або інформальної освіти (що здобувалася за освітніми програмами та не передбачала присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але могла завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій, а також освіти, яка здійснювалася у порядку самоосвіти), здобувачі можуть скористатися відповідними процедурами, наведеними у **«Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ВНТУ»**.

Здобувачі мають право оскаржити результати проміжних та підсумкових контрольних заходів, але не лише на підставі аргументованих пояснень, відповідно до **«Порядку організації та проведення заліків, диференційованих заліків, екзаменів у ВНТУ»**, а також безпосередньо звернувшись до освітнього омбудсмена, згідно **«Положення про освітнього омбудсмена з прав студентів ВНТУ»**.

З метою вирішення конфліктних ситуацій, що можуть виникнути у здобувачів із іншими учасниками освітнього процесу та/або недопущення виникнення конфліктних ситуацій потрібно бути обізнаним у нормах **«Кодексу етики ВНТУ»**.

Здобувачі ВНТУ мають керуватися принципом «нульової толерантності» до будь-яких проявів корупції і повинні вживати всіх передбачених законодавством заходів щодо запобігання, виявлення та протидії корупції і пов'язаним з нею діям (практикам), відповідно до **«Антикорупційної програми ВНТУ»**.

Наведені документи оприлюднені на сайті ВНТУ: <https://vntu.edu.ua/uk/public-info/zag.html>.

## Рекомендована література

### Основна

1. Аргіропулос Д., Тарнавська Н. А. Інклюзивна педагогіка: Навчальний посібник для науково-педагогічних працівників, студентів закладів вищої освіти. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 248 с.

2. Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі / навчально-методичний посібник /авт.: Н. Ярмола, Л. Коваль-Бардаш, Н. Компанець, Н. Квітка, А. Лапін К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 208 с.

3. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.

4. Кравченко О. О. , Міщенко М. С. , Резніченко І. Г. та ін. Соціальна інклюзія дистанційного освітнього процесу : навч.-метод. довідник / МОН

України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Київ : Компрінт, 2021. 173 с.

5. Кравченко О. О., Міщенко М. С., Левченко Н. В., Резніченко І.Г. та ін. Соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами: інноваційні технології природотерапії : монографія / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. 144 с.

6. Назаренко О. М. Сучасна педагогічна майстерність : навчальний посібник. — Одеса: Фенікс, 2020. 85 с.

7. Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні : лист МОН від 29.03.2022 № 1/3737-22. URL: <https://bit.ly/3XFNwca> (дата звернення: 10.12.2025).

8. Про затвердження плану заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі на 2023 рік : розпорядження КМУ від 24.02.2023 № 174-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2023-%D1%80#Text>(дата звернення: 10.12.2025)

9. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 №957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.12.2025).

10. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2020. № 31. Ст. 226. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 10.12.2025).

11. Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024—2026 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 07 червня 2024 р. № 527-р. URL: <https://www.tinyurl.com/adealc8f> (дата звернення: 10.12.2025).

12. Семенова А.В. Професійна педагогіка: підручник / Авт.: А. В. Семенова, О. В. Грабовський, Л. В. Коломієць, О. С. Савельєва, В. Ф. Яні; за заг. ред. А. В. Семенової. Одеса: Бондаренко М. О., 2020. 575 с.

13. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.

14. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

15. Нижник Т. Досвід впровадження тьюторингу в інклюзивній освіті у вищих навчальних закладах Європи та США. Освіта. Інноватика. Практика. 2024. Т. 12, № 7. С. 57–62.

### Допоміжна

1. Дембіцька С.В., Баранецька О.С. Інклюзія як новий тренд у сучасній освіті України. Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації: Міжнародна науково-практична конференція здобувачів освіти та молодих вчених, м. Вінниця, 23-24 листопада 2021 р.: тези. Вінниця: Вінницький кооперативний інститут. 2021. С.144–146.
2. Дембіцька С.В., Баранецька О.С. Формування інклюзивної компетентності викладача як наукова проблема. Якість освіти в умовах глобалізації світового освітнього простору : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 1 жовтня 2021 р). Дніпро: Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021. С. 33-34
3. Михальський А.В., Жигульова Е.О., Михальська Ю.А. Здоров'язберігаючі технології при роботі з дітьми із особливими освітніми потребами : Навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2020. 228 с
4. Платаш Б. Л. Актуальні питання теорії і практики інклюзивного навчання в закладах освіти. Монографія. Чернівці, 2020. 56 с
5. Прядко Л. Технологія роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г. Л. Єфремової. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. С.297-315
6. Пугач, В. М., Дембіцька, С. В., Кобилянський, О. В., Кобилянська, І. М. Формування інклюзивної компетентності викладачів закладів вищої освіти як наукова проблема. Пугач В. М., Дембіцька С. В., Кобилянський О. В., Кобилянська І. М. Формування інклюзивної компетентності викладачів закладів вищої освіти як наукова проблема. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. № 217. С. 48-54. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-217-48-54>
7. Стеблюк С.В. Методи корекційно спрямованого навчання молодших школярів в інклюзивному освітньому середовищі. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / [редкол.: А. В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ. № 75, 2021. С. 82-86
8. Топузов О. Алексєєва С. Можливості використання штучного інтелекту в освітньому процесі закладів середньої освіти в умовах воєнного стану. Український педагогічний журнал, 2024. (1), 5–11. URL: <https://bit.ly/3ZSSQBP> (дата звернення: 10.12.2025).
9. Касьянова О. М., Венгловська О. А., Дем'яненко В. І. Педагогічний супровід здобувачів з особливими освітніми потребами: теорія та стратегії реалізації. Імідж сучасного педагога, 2025. № 6(225), 72–77. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-6\(225\)-72-77](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-6(225)-72-77)
10. Коваль О., Мудрак М. А. Інклюзивна освіта як гарантія права на освіту дітей з інвалідністю. Protection of children's rights from a legal, pedagogical and psychological perspective : monograph / ped.: Jacek Mrozek, Oksana Homotiuk, Oksana Koval. Olsztyn : Centre for Eastern Europe Research UWM in Olsztyn, 2021. С. 107–117.